

Undersøkelse om frivillig innsats

- Vurdering av skjevheter, og svarprosent etter enkelte bakgrunnsvariabler

I dette notatet redegjøres det kort for svarprosenter, og eventuelle skjevheter som er innført i løpet av datafangsten. Til undersøkelsen ble det trukket to delutvalg. Ett tverrsnittutvalg er trukket tilfeldig fra befolkningen, og ett utvalg er trukket blant personer med innvandrerbakgrunn. I dette notatet vil hvert av utvalgene behandles separat.

Tverrsnittutvalget

Utvalget består av 3000 personer i alderen 16 – 79 år (per 31. 12. 2009). Det ble trukket enkelt og tilfeldig fra SSBs demografi- / og befolkningsdatabase BEBAS. Dette er den sentrale demografi- / og befolkningsdatabasen i SSB. Den oppdateres månedlig med opplysninger fra Skattedirektoratet sentrale folkeregister.

Tabell 1 viser nøkkeltallene fra undersøkelsen.

Tabell 1 Nøkkeltall. Tverrsnittutvalget

	Antall	Prosent
Trukket utvalg	3000	
Avgang (døde, bosatt i utlandet/ institusjon)	25	
Bruttoutvalg	2975	100
Frafall	1396	46
Nettoutvalg (personer oppnådd intervju med)	1579	53,1
Innsamlingsmetode: Telefonintervju		
Feltperiode: 27. april – 22. september		

Tabell 2 viser fordelingen av kjønn, aldersgrupper, landsdel og utdanningsnivå etter bruttoutvalg, nettoutvalg, og frafall. Vi ser om det eventuelle avvik mellom netto- og bruttoutvalget for å analysere om det har blitt innført skjevheter i løpet av datafangsten

Tabell 2 Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg etter kjønn, alder, landsdel og utdanning. Tverrsnittsutvalg. Prosent.

	Bruttoutvalg	Nettoutvalg	Frafall	Avvik netto - brutto
Totalt	100	100	100	
Kjønn				
Menn	51	50	51	-1
Kvinner	49	50	49	1
Alder				
16 - 19	6	6	5	0
20 - 29	16	14	19	-2
30 - 39	20	19	22	-1
40 - 49	20	20	20	0
50 - 59	16	17	15	1
60 – 69	14	17	10	3
70 – 79	8	8	8	0
Landsdel				
Oslo og Akershus	23	25	22	2
Hedemark og Oppland	7	9	6	2
Østlandet ellers	20	18	22	-2
Agder og Rogaland	14	14	15	0
Vestlandet	17	18	15	1
Trøndelag	9	8	9	-1
Nord-Norge	10	9	10	-1
Utdanning				
ungdomskole eller lavere	27	22	33	-5
Videregående skole	41	42	39	1
Universitet eller høyskole	27	34	19	7
Uoppgitt	5	2	9	-3

Tabell 2 viser at det små forskjeller etter kjønn. Når det gjelder alder er personer fra 20 – 39 år noe underrepresentert, mens aldersgruppen 60 – 69 er noe overrepresentert. For de andre aldersgruppene er det små forskjeller mellom utvalgene.

Når det gjelder landsdel er det også her noen små forskjeller. Oslo og Akershus og Hedemark og Oppland er noe overrepresentert. Østlandet ellers er derimot noe underrepresentert. For de andre landsdelene er det små avvik mellom netto- og bruttoutvalg.

Det er for kjennetegnet utdanningsnivå at vi finner betydelige skjevheter. Personer med ungdomsskole eller lavere utdanning er betydelig underrepresentert, det samme gjelder de som ikke har en registret utdanning. Personer om har en høy utdanning fra universitet eller høyskole er derimot sterkt overrepresentert i nettoutvalget.

I tabell 3 visers svarprosent etter frafallsårsaker fordelt på kjønn, alder, landsdel og utdanning.

Tabell 3. Svarprosent og frafall etter årsak fordelt på kjønn, alder, landsdel og utdanning. Tverrsnittsutvalget. Prosent.

	Intervju	Ønsker ikke å delta	Forhindret	Ikke truffet	Annet frafall	Antall personer
Totalt	53	19	7	21	0	2975
Kjønn						
Menn	52	18	7	22	0	1504
Kvinner	54	20	7	18	0	1471
Alder						
16 - 19	56	16	4	24	0	164
20 - 29	45	15	6	33	0	486
30 - 39	49	16	6	29	0	598
40 - 49	53	19	8	20	0	597
50 - 59	55	22	7	16	0	478
60 - 69	65	23	5	7	0	416
70 - 79	51	27	16	6	0	236
Landsdel						
Oslo og Akershus	56	14	9	20	0	694
Hedemark og Oppland	61	15	2	22	0	222
Østlandet ellers	48	21	8	23	0	588
Agder og Rogaland	52	25	7	16	0	428
Vestlandet	57	18	6	19	0	495
Trøndelag	50	23	3	23	0	262
Nord-Norge	49	21	8	22	0	286
Utdanning						
Ungdomskole eller lavere	43	24	9	24	0	810
Videregående skole	55	22	5	18	0	1207
Universitet eller høyskole	67	13	3	16	0	804
Uoppgitt	19	4	35	42	0	154

Tabellen viser at 'ikke truffet' er den klart viktigste årsaken til frafall i undersøkelsen på i alt 21 prosent. Den nest viktigste årsaken er at respondenten ikke ønsket å delta.

Når vi ser på svarprosent og frafall etter bakgrunnsvariablene har kvinner en noe høyere svarprosent enn menn. Samtidig er andelen som ikke ønsker å delta høyere hos menn. Årsaken til at menn totalt har en lavere svarprosent er fordi andelen 'ikke kontakt' er høyere.

For alder er det aldergruppene 20 – 39 år som har lavest svarprosent. Andelen som ikke ønsker å delta relativt lav, mens 'ikke kontakt' er betraktelig høyere enn for de andre aldergruppene. Andelen 'ikke kontakt' synker med alderen. I den eldste aldersgruppen er andelen forhindret høy. Årsaken til dette er at personer som er forhindret på grunn av sykdom øker med alderen.

Forskjellene er små for kjennetegnet landsdel. Østlandet ellers har lavest svarprosent, mens Hedemark og Oppland ligger på topp.

Igjen er det for bakgrunnsvariabelen utdanning vi finner de største forskjellene. De med høy utdanning har en svært god svarprosent som ligger 14 prosentpoeng over gjennomsnittet. Personer med

ungdomsskole eller lavere utdanning er svarprosenten på kun 43 prosent, og både nekte- og ikke truffet andelen ligger godt over gjennomsnittet. De som skiller seg spesielt ut er personer vi ikke har registrert utdanningsnivået på. Svarprosenten er svært lav. Selv om det kun er 4 prosent som ikke ønsker å delta, er det svært mange som er forhindret eller som vi ikke får tak på.

Utvalg trukket blant personer med innvandrerbakgrunn

Utvalget består av totalt 1000 personer i alderen 16 – 79 år. For å sikre nok respondenter med innvandrerbakgrunn ble dette utvalgt trukket blant personer med landbakgrunn fra Asia og Afrika. I tillegg skulle det trekkes personer som enten var norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere. Det ble trukket:

- 250 personer med landbakgrunn fra Asia og innvandrere
- 250 personer med landbakgrunn fra Asia og norskfødt med innvandrerforeldre
- 250 personer med landbakgrunn fra Asia og innvandrere
- 250 personer med landbakgrunn fra Asia og norskfødt med innvandrerforeldre

I tillegg hadde alle minimum 5 års botid i Norge.

Nøkkeltallene for undersøkelsen vises i tabell 4

Tabell 4. Nøkkeltall. Utvalg trukket blant personer med innvandrerbakgrunn

	Antall	Prosent
Trukket utvalg	1000	
Avgang (døde, bosatt i utlandet/ institusjon)	8	
Bruttoutvalg	992	100
Frafall	633	63,8
Nettoutvalg (personer oppnådd intervju med)	359	36,2
Innsamlingsmetode: Telefonintervju		
Feltperiode: 27. april – 22. september		

I tabell 5 tar vi for oss kjennemerkene kjønn, alder, landsdel, utdanningsnivå, innvandringskategori og region og ser på fordelingen i bruttoutvalget, nettoutvalget og frafallet for å se om datainnsamlingen har innført skjevheter i nettoutvalget.

Tabell 5. Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg etter kjønn, alder, landsdel, utdanning, innvandrerkategori og verdensdel. Utvalg trukket blant personer med innvandrerbakgrunn. Prosent

	Bruttoutvalg	Nettoutvalg	Frafall	Avvik netto - brutto
Totalt	100	100		
Kjønn				
Menn	51	52	50	1
Kvinner	49	48	50	-1
Alder				
16 - 19	24	36	17	12
20 - 29	32	28	34	-4
30 - 39	19	15	22	-4
40 - 49	14	12	16	-2
50 og over	11	10	11	-1
Landsdel				
Oslo og Akershus	67	69	66	2
Hedemark og Oppland	3	2	3	-1
Østlandet ellers	12	14	12	2
Agder og Rogaland	7	7	8	0
Vestlandet	6	5	7	-1
Trøndelag	3	2	3	-1
Nord-Norge	2	1	2	-1
Utdanning				
Ungdomskole eller lavere	51	47	53	-4
Videregående skole	25	26	24	1
Universitet eller høyskole	14	21	11	7
Uoppgitt	10	6	13	-4
Innvandringskategori				
Innvandrer (B)	50	43	54	-7
Norskfødte med innvandrerforeldre (C)	50	57	46	7
Region				
Afrika	50	46	52	-4
Asia	50	54	48	4

For kjennetegnene kjønn og landsdel er det små avvik. Når det gjelder alder er det større avvik. Aldergruppen 16 – 19 år er svært overrepresentert. Tilsvarende er aldersgruppene mellom 20 – 39 år betraktelig underrepresentert. Tilsvarende mønster fant i tverrsnittsutvalget, men i dette utvalget er mønsteret svært forsterket.

Når det gjelder kjennetegnet utdanning er personer med ungdomsskole eller lavere eller uoppgitt utdanning underrepresentert. Tilsvarende er gruppen med universitet eller høyskole svært overrepresentert.

Når vi ser på fordelingen av utvalgene etter kjennemerket innvandringskategori innfører dette betraktelige skjevheter. Personer født i Norge har en mye større sannsynlighet for å delta enn personer

født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre. Dette skal vi også se nærmere på når vi studere frafallsårsakene.

Kjennetegnet region innfører også skjevheter. Personer fra Afrika deltar mindre enn personer fra Asia.

I tabell 6 tar vi for oss svarprosent og frafallsårsaker etter de samme bakgrunnsvariablene som i tabell 5 slik at vi kan analysere frafallet nærmere.

Tabell 6. Svarprosent og frafall etter årsak fordelt på kjønn, alder, landsdel, utdanning, innvandringskategori og verdensdel. Utvalg trukket blant personer med innvandrerbakgrunn. Prosent

	Intervju	Ønsker ikke å delta	Forhindret	Ikke truffet	Annet frafall	Antall personer
Totalt	36	10	16	37	1	992
Kjønn						
Menn	37	10	13	39	0	496
Kvinner	35	11	19	34	1	496
Alder						
16 - 19	54	10	7	28	1	237
20 - 29	31	11	6	50	1	315
30 - 39	28	10	22	39	0	192
40 - 49	30	13	29	21	0	143
50 og over	33	6	36	25	0	105
Landsdel						
Oslo og Akershus	37	12	13	38	1	667
Hedemark og Oppland	28	16	24	28	4	25
Østlandet ellers	39	7	22	32	0	125
Agder og Rogaland	34	11	16	37	1	73
Vestlandet	29	12	29	31	0	59
Trøndelag	31	15	12	42	0	26
Nord-Norge	29	8	29	35	0	17
Utdanning						
Ungdomskole eller lavere	34	12	16	38	0	504
Videregående skole	38	11	11	38	1	245
Universitet eller høyskole	52	7	7	26	2	142
Uoppgitt	20	5	33	43	0	101
Innvandringskategori						
Innvandrer (B)	31	10	25	33	0	496
Norskfødte med innvandrerforeldre (C)	42	11	6	40	1	496
Region						
Afrika	34	10	15	42	0	496
Asia	39	11	17	32	1	496

Tabell 6 viser at svarprosenten er betraktelig lavere i dette utvalget enn i tverrsnittsutvalget. Dette kommer på tross av at andelen som nekter her ligger 9 prosentpoeng under andelen i tverrsnittsutvalget. Den klart største årsaken til at personer ikke deltar er at vi ikke har klart å treffe dem. Deretter følger frafallsårsaken 'forhindret'. Totalt var 16 prosent av bruttoutvalget forhindret fra å delta i undersøkelsen. I denne gruppen ligger årsaker som sykdom, midlertidig fravær og språkproblemer. 45 prosent av de som var forhindret deltok ikke på grunn av språkproblemer.

Når det gjelder kjønn og landsdel er mindre forskjeller mellom svarprosent og frafallsårsaker. 67 prosent av utvalget er fra Oslo og Akershus. I de øvrige landsdelene er det få som er trukket ut. Variasjoner i svarprosent og frafallsårsaker kan derfor være tilfeldig for disse.

For alder er det de aller yngste og de aller eldste som deltar mest. En av årsakene til at svarprosenten for disse gruppene er høyere er at vi klarer å treffe dem. 'Ikke truffet' raten er derimot svært høy i aldergruppene 20 – 29 og 30 – 39. Spesielt dem mellom 20 – 29 sliter vi med å treffe. Årsaken kan være at flere ikke har etablert seg, og derfor er mindre bofaste og vanskeligere å treffe. Frafallsårsaken forhindret øker med alderen. I de eldre gruppene er frafall på grunn av språk mye høyere enn i de yngre gruppene. En forklaring på dette kan være at de yngre aldersgruppene er overrepresentert av personer som er norskfødte med innvandrerforeldre. Dette er en ung befolkningsgruppe, og ved inngangen til 2009 var 95 prosent er i alderen 0 – 29 år.¹

Utdanningsnivået til respondenten spiller en rolle om vedkommende deltar eller ikke. Personer med universitet eller høyskole utdanning en mye høyere svarprosent enn personer med lavere utdanning. 'Ikke kontakt' raten er over ti prosentpoeng høyere blant personer med videregående eller lavere utdanning enn blant personer med høyere utdanning. Igjen er svarprosenten svært lav hos personer der vi ikke har opplysninger om utdanning. Det gjelder rundt ti prosent av bruttoutvalget. Ikke truffet raten for disse er 40 prosent.

For innvandrerkategori er svarprosenten lavere blant innvandrere enn norskfødte med innvandrerforeldre. Selv om andelen som ikke ønsker å delta er relativt jevn, er det hele 25 prosent som av innvandrere som er forhindret til å delta. Denne andelen er kun 6 prosent blant personer født i Norge av innvandrerforeldre. Årsaken til den høye andelen blant innvandrere er at de er forhindret på grunn av språkproblemer.

For region eller landbakgrunn er andelen 'ikke truffet' betraktelig høyere blant personer med bakgrunn fra Afrika. Dette medfører en noe lavere svarprosent hos denne gruppen enn blant personer med bakgrunn fra Asia.

---

¹ (www.ssb.no: Tabell 6 Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre og personer med annen innvandringsbakgrunn, etter kjønn, landbakgrunn og alder. 1. januar 2009. Absolutte tall og prosent)